
ARUTLUS

Valige üks teema ja kirjutage selle põhjal arutlus. 25 p

1. 18. sajand – muutuste aeg Eesti ajaloos?
 2. Liivi sõja ja Põhjasõja tagajärjed Eestile: sarnasused ja erinevused.
 3. Mis muutused toimusid Vana-Kreekas hellenismiajastul võrreldes klassikalise ajaga?
 4. Vana-Kreeka – Euroopa kultuuri häll?
 5. Milles avaldus üleriikide vastasseis külma sõja ajal?
 6. Perestroika – sotsialismileeri lagunemise peamine põhjus?
-

INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR

I. VANA-KREEKA. HELLENISM.

1. Kreeka ajaloo perioodid. 5 p

1.1. Paigutage järgmised sündmused/märksõnad/isikud õigesse perioodi. Kirjutage perioodi ees olev täht õige sündmuse/märksõna/isiku järele. 3 p (9–10 õiget 3 p, 7–8 õiget 2 p, 5–6 õiget 1 p)

A. Kreeta-Mükeene aeg u 2000–1100 eKr

B. Tume ajajärk u 1100–800 eKr

C. Arhailine periood u 800–500 eKr

D. Klassikaline periood u 500–338 eKr

Sündmus/märksõna/isik	Periood
1. Kreeka linnriikide hiilgeaeg	
2. Raua kasutuselevõtt	
3. Olümpiamängude algus	
4. Periklese valitsusaeg Ateenas	
5. Kreeka tähestiku kasutusele võtmine	
6. Linnriikide kujunemine	
7. Kreeka-Pärsia sõjad	
8. Platon	
9. Lossikultuur	
10. Kolonisatsiooni kõrgaeg	

1.2. Milline neist sündmustest/perioodidest/isikutest oli teie arvates kõige tähtsam Vana-Kreeka ajaloos ja milline tänapäeva Euroopa jaoks. Selgitage. 2 p

Kreeka ajalugu (kirjutage number): _____

Selgitus: _____

1 p

Tänapäeva Euroopa (kirjutage number): _____

Selgitus: _____

1 p

2. Töö allikatega. Vastake tekstikatkendite ja oma teadmiste põhjal. 7 p

Ajaloolane Herodotos esitas oma teoses „Ajalugu“ poolt ja vastuargumendid erinevatele valitsemisvormidele.

A. [...] Kuidas saab monarhia olla hea, kui ainult üks teeb seda, mida tahab? Isegi kui panna valitsejaks keegi kõige õilsamate meeste seast, unustab ta oma endise meelsuse. [...] ta muudab isade seadusi, vägivallatseb naistega ning tapab ilma kohtumõistmiseta. Kui aga valitseb rahvahulk, on sellel kõige kaunim nimi – võrdsus seaduste ees. Rahval ei ole monarhile omaseid pahesid. Ametnikud valitakse loosiga, ametnikud peavad aru andma, kõik otsused võetakse vastu üheskoos.

Vana Kreeka inimene, Avita, 2001. Lk 148.

B. [...] Ei ole midagi võrdset rahvahulga mõistmatuse ja ülbusega. Inimesed põgenevad türanni ülbuse eest, kuid rahvahulga ülbuse on veel hullem. Türann tegutseb vähemalt teadlikult, kuid rahvas ei tea, mida ta teeb. [...] Rahvahulk viskub riigiasjade kallale mõistusetu, nagu tormine mägijõgi. [...] Me peame välja valima õilsaimad mehed ning neile võimu andma. [...] Õilsaimad mehed võtavad vastu parimad otsused.

Vana Kreeka inimene, Avita, 2001. Lk 149.

C. [...] Tundub, et ei ole midagi paremat ühe õilsaima mehe valitsusest. Arvan, et ta hoolitseb laitmatult rahva eest. Oligarhia puhul aga tahab igaüks tuua üldsusele kasu ning sageli sünnib sellest palju kadedust. [...] sellest sünnivad rahutused ning rahutustest tapmine. Tapmine viib omakorda monarhiani ning sellest kõigest järeldub, et see on parim valitsusvorm. Kui rahvas valitseb, ei saa vältida, et tekivad pahed. [...] See kestab niikaua, kuni üks juht rahva hulgast lõpetab kogu niisuguse tegevuse. Selle eest imetleb rahvas teda ning imetletu tundub taas ainuvalitsejana. Siit tuleb jälle välja, et monarhia on kõige tugevam.

Vana Kreeka inimene, Avita, 2001. Lk 149.

2.1. Mis valitsemisvormi idealiseerivad esitatud allikad? 3 p

Allikas A: _____ 1 p

Allikas B: _____ 1 p

Allikas C: _____ 1 p

2.2. Valige nimetatud valitsemisvormidest kaks ja nimetage üks Vana-Kreeka riik, kus sellist valitsemisvormi rakendati. 2 p

Valitsemisviis: _____

Riik: _____ 1 p

Valitsemisviis: _____

Riik: _____ 1 p

2.3. Valige üks allikates kirjeldatud valitsemisvorm ja nimetage selle üks tugev ja üks nõrk külg Vana-Kreeka näitel. 2 p

Riigikord: _____

Tugevus: _____ 1 p

Nõrkus: _____ 1 p

3. Esitage näiteid hellenismile iseloomulikest joontest järgmistes valdkondades. 3 p

Kirjandus: _____ 1 p

Teadus: _____ 1 p

Filosoofia: _____ 1 p

EESTI AJALUGU

I. EESTI AJALOO PERIOODID, ÜLDISELOOMUSTUS JA PÖÖRDEPUNKTID.

1. Ajaloolised isikud. 3 p

1.1. Millise Eesti ajaloo perioodiga on seotud nimetatud isikud? Märkige isikunime järele õige perioodi ees olev täht. 2 p (4–5 õiget 2 p, 2–3 õiget 1 p)

A. Liivi sõda
B. Rootsi aeg
C. Põhjasõda

	Ajalooline isik	Ajaloo periood
1.	Peeter I	
2.	Gustav II Adolf	
3.	Karl XI	
4.	Stefan Batory	
5.	Hertsog Magnus	

2 p

1.2. Valige ülesande 2.1. loetelust isik, kes on teie arvates Eesti ajalugu kõige rohkem mõjutanud. Põhjendage oma valikut. 1 p

Isik (kirjutage number): _____

Põhjendus: _____ 1 p

2. Nimetage üks sündmus Eesti iseseisvumise ja üks Eesti taasiseseisvumise perioodist ning põhjendage nende olulisust. 2 p (Sündmus koos põhjendusega annab 1 p)

Sündmus: _____

Põhjendus: _____ 1 p

Sündmus: _____

Põhjendus: _____ 1 p

II. EESTI VARAUUSAJAL 1558–1796.

1. Balti erikord. 4 p

1.1. Nimetage kaks Balti erikorra tunnust. 2 p

1. _____
2. _____ 2 p

1.2. Kas Balti erikord sidus Eesti rohkem Lääne-Euroopaga või Venemaaga? Tähistage teie arvates õige väide ja põhjendage oma seisukohta kahe argumendiga. 2 p

Sidus Lääne-Euroopaga ☐ Sidus Venemaaga ☐

1. _____
_____ 2 p
2. _____

2. Rootsi ja Vene aeg (18. sajand). 4 p

2.1. Esitage üks positiivne ja üks negatiivne muutus Rootsi ajast. Põhjendage oma valikut. 2 p

Positiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

Negatiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

2.2. Esitage üks positiivne ja üks negatiivne muutus Vene ajast. Põhjendage oma valikut. 2 p

Positiivne muutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

Negatiivnemuutus: _____
Põhjendus: _____ 1 p

ÜLDAJALUGU

I. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL (1991. AASTANI).

1. Nimetage 20. sajandi esimese veerandi sündmus, mis teie arvates muutis maailma kõige rohkem. Põhjendage oma seisukohta. 2 p

Sündmus: _____

Põhjendus: _____

2 p

2. Rahvusvahelised suhted Esimese ja Teise maailmasõja vahel. 2 p

2.1. Paigutage loetletud sündmused skeemil õigesse ajalisse järjestusse alustades varasemast. 1 p

1. Müncheni konverents
2. Locarno konverents
3. Molotovi-Ribbentropi pakti sõlmimine
4. Rahvasteliidu loomine
5. Inglise-Saksa mereväelepingu sõlmimine

1 p

2.2. Milline ülesandes 2.1. loetletud sündmus aitas teie arvates kõige enam kaasa Teise maailmasõja puhkemisele? Põhjendage. 1 p

Sündmus (kirjutage number): _____

Põhjendus: _____

1 p

II. NÕUKOGUDE VENEMAA/NSV LIIT JA SOTSIALISTLIK MAAILMASÜSTEEM.

1. Nimetage organisatsioonid, mille abil teostas Nõukogude Liit kontrolli sotsialistlike riikide üle. 2 p

Majanduslik kontroll: _____

1 p

Sõjalis-poliitiline kontroll: _____

1 p

EESTI AJALUGU.

I. EESTI AJALOO PERIOODID, ÜLDISELOOMUSTUS JA PÖÖRDEPUNKTID.

1. Töö kaardiga.

1.1. Pealkirjastage kaart ja selgitage, mille alusel te otsustasite.

Pealkiri: _____

1p

Selgitus: _____

1p

1.2. Valige loendist leping, mille järgselt vastav haldusjaotus kehtestati ning leping, mis selle haldusjaotuse lõpetas.

Lepingud

1 Pljussa	4 Stensby
2 Altmargi	5 Uusikaupunki
3 Brömsebro	

Leping, millega kehtestati kaardil olev haldusjaotus (kirjutage number): _____

1p

Leping, mis lõpetas kaardil oleva haldusjaotuse (kirjutage number): _____

1p

II. EESTI 1939–1992.

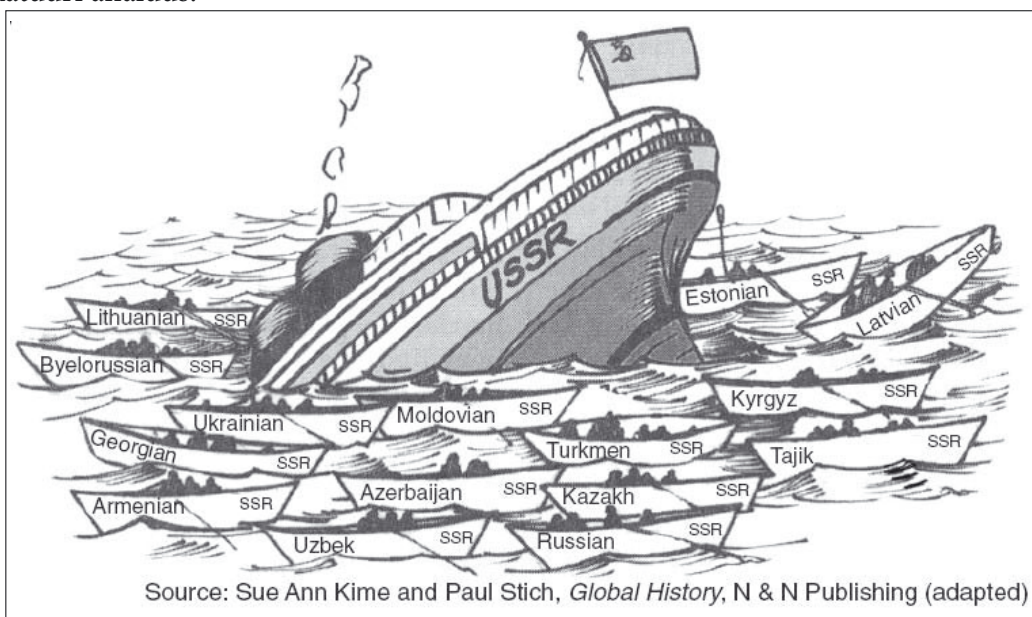
1. Kirjutage sündmuse ees olev number õige kümnendi alla. (7–8 õiget 2 p, 5–6 õiget 1 p)

1 Juuniküüditamine	5 Esimene poliitiline meeleavaldus Hirvepargis
2 40 kirja koostamine	6 Küüditatute tagasipöördumine Eestisse
3 Kollektiviseerimise algus	7 Tallinn-Helsingi laevaliini avamine
4 Eesti Televisioon alustab saateid	8 Balti Apelli koostamine

1940. aastad	1950. aastad	1960. aastad	1970. aastad	1980. aastad

2 p

2. Karikatuuri analüüs.

2.1. Mis sündmust karikatuur käsitleb?

1 p

2.2. Nimetage üks eeldus, mis tegi karikatuuril kujutatud sündmuse toimumise võimalikuks?

1 p

2.3. Nimetage kaks muutust (üks majanduses, üks ühiskonnas), mis toimusid Eesti ühiskonnas pärast 1991. aastat.

Majanduses: _____

1 p

Poliitikas: _____

1 p

INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR.

I. MAADEAVASTUSED.

- 1.** Kas maadeavastuste mõju Euroopale ning avastatud maadele oli teie arvates pigem positiivne või negatiivne? Põhjendage oma arvamust näite kaudu.

1) Euroopale

positiivne ☐

negatiivne ☐

Põhjendus: _____

1 p

2) Avastatud maadele

positiivne ☐

negatiivne ☐

Põhjendus: _____

1 p

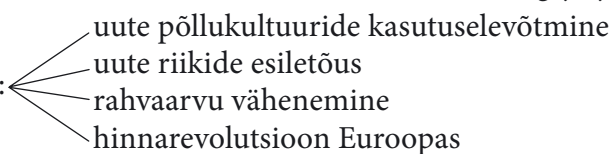
- 2.** Miks peetakse maadeavastusi uusaja alguseks? Põhjendage oma arvamust kahe argumentiga.

1) _____

2) _____

2 p

- 3.** Valige üks seos ja selgitage konkreetse näite kaudu, mis selle seose tagajärjel muutus.

Maadeavastused:

- uute põllukultuuride kasutuselevõtmine
- uute riikide esiletõus
- rahvaarvu vähenemine
- hinnarevolutsioon Euroopas

Seos: _____

Selgitus näite kaudu: _____

1 p

REFORMATSIOON JA VASTUREFORMATSIOON.

1. Kummal fotol on protestantliku, kummal katoliku kiriku interjäär? Põhjendage oma seisukohta ühe argumendiga.

Foto nr 1

Põhjendus: _____

1 p

Foto nr 2

Põhjendus: _____

1 p

- 2.** Vastureformatsioonis võib eristada kaks suunda: 1) katoliku kiriku otsene vastutegevus; 2) katoliku kiriku sisene uuendusliikumine, et taastada kiriku kõikumalöönud ühtsus. Esitage kummagi suuna kohta üks näide.

Esimene suund: _____

1 p

Teine suund: _____

1 p

- 3.** Reformatsiooni levik 17. saj keskpaigas. Tähistage tabelis õige vastus ristiga. (6–7 õiget 2 p; 4–5 õiget 1 p)

Maa	Võitis katoliiklus	Võitis luterlus
Rootsi		
Hispaania		
Prantsusmaa		
Liivimaa		
Poola		
Põhja-Saksamaa		
Lõuna-Saksamaa		

2 p

ÜLDAJALUGU.

I. EUROOPA 1914–1945.

1. Töö kaardiga.

1.1. Mille poolest erineb see kaart Esimese maailmasõja eelsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

1p

1.2. Mille poolest erineb see kaart Teise maailmasõja järgsest Euroopa kaardist? Esitage üks näide.

1p

1.3. Esitage kaks muudatust, mis toimusid Euroopa kaardil 1930. aastatel enne Teise maailmasõja puhkemist?

1) _____

2) _____

2p

- 2.** Millist 20. sajandi esimese veerandi rahulepingut on iseloomustatud sõnadega: „See rahuleping pidanuks lõpetama igaveseks kõik sõjad, kuid muutus ise pidevaks ohuks, mis rippus kogu maailma kohal.“?

Rahulepingu nimetus: _____ 1p

Rahulepingu tingimused Saksamaa suhtes.

Territoriaalsed muutused: _____

Sõjajõudude piiramine: _____ 1p

3. Esimene ja Teine maailmasõda.

3.1. Kirjutage sündmuse ees olev number tabeli õigesse lahtrisse. (7–8 õiget 2 p; 5–6 õiget 1 p)

- 1 USA lendurid heidavad Hiroshimale aatompommi
- 2 Liitlased avavad Normandias Teise rinde
- 3 Gaasirünnak Ypres` linna all
- 4 Liitlased kohtuvad Potsdami konverentsil
- 5 Inglased võtavad Läänerindel kasutusele tankid
- 6 Venemaal kukutatakse tsaar
- 7 Suurbritannia ja USA sõlmivad Atlandi Harta
- 8 Verdune`i lahing

Esimene maailmasõda	Teine maailmasõda

2p

3.2. Esitage Esimese ja Teise maailmasõja tulemuste üks erinevus ja üks sarnasus.

Sarnasus: _____

1p

Erinevus: _____

1p

II. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL (1991. AASTANI).

1. Töö pildiga. Millist külma sõja kriisi foto kajastab? (Kriisi nimetus ja aeg annavad kokku 1 p)

Kriisi nimetus: _____

Toimumise aeg: _____ 1 p

Kriisi põhjus: _____

Millega kriis lõppes? _____ 1 p

_____ 1 p